

Josip Broz Tito

A NEMZETEK KÖZÖTTI VISZONY HELYES FEJLESZTÉSE ÉRDEKÉBEN LÉNYEGI TÉNYEZŐ A GAZDASÁGI EGYENJOGÚSÁG FÖLTÉTELEINEK MEGTEREMTÉSE

Josip Broz Tito elnök beszéde a Priština-i Egyetemen
díszdoktorrá avatása alkalmával

Rektor elvtárs,
elvtársnők és elvtársak!

Köszönöm figyelmességüket, az egyetem díszdoktorává való választásomat. Mindig azon voltam, hogy minden elismerés alkalmával felmérjem a belőle eredő feladatokat és kötelezettségeimet is. Ezúttal annál inkább áthat ez az érzés, mert hazánk legfiatalabb, valóban támogatásra és segítségre szoruló egyeteméről van szó.

Ismeretes előttem, milyen erőfeszítésekre volt szükség egy ilyen egyetemi központ létrehozása érdekében. Azt is tudom, hogy továbbra is nehézségeik vannak — káderbeli, anyagi és más természetűek —, s hogy némelyiket nem is tudják rövid időn belül megoldani. Mégis úgy vélem, hogy egy ilyen fiatal intézménynek is megvannak az előnyei, mert kezdettől fogva társadalmi fejlődésünk modern követelményeinek megfelelően, hozzájuk igazodva alakulhat. Nem becsülöm le az örökség és a hagyomány jelentőségét, de azt is szem előtt tartom, ami időnként megnehezíti és hátráltatja a fejlődést, lassítja a felsőoktatási rendszerünkben elengedhetetlen változásokra irányuló akcióinkat.

Meg kell mondanom Önöknek, hogy kellemesen megleptek a Priština-i Egyetem fejlődésében elért eredmények. Nyilván ritka eset, hogy egy úgyszólván alig megalakult egyetemen, amely nem is létezik hosszabb ideje, mint amennyi ideig egy nemzedék iskoláztatása tart, máris harmincezer hallgatója van, majdnem kétszer annyi, mint a háború előtt egész Jugoszláviában. Öröndetes tény az is, hogy a hallgatók nemzetiségi megoszlása majdnem azonos a tartomány lakosságáéval, valamint az is, hogy a hallgatók egyharmada Kosovo SZAT határain kívülről való. Ilymódon ez az egyetem, amelyen több nyelven folyik az oktatás, nemcsak értékes káderek nevelője, hanem egyben a testvériség és egység tudatosításának műhelye is.

Külön örömmel tölt el, hogy erőfeszítéseik az egész oktatás szocialista ideológiával és marxista tudományossággal való áthatására irányulnak.

Enélkül nem is lehetne olyan értelmiségünk, amilyenre szocialista hazánknak, kiváltképp egy olyan öngazgatási szocialista közösségnek van szüksége, mint amilyen a miénk.

Igen helyes, hogy kezdettől fogva az ország többi egyetemével való együttműködésre törekedtek, s hogy ebben megértésre és támogatásra találnak. Nyilvánvaló, hogy a tudományos munka tökéletesítése érdekében a külföldi egyetemekkel való együttműködés is hasznos.

Az egyetemeknek a Kommunisták Szövetsége politikájának megvalósítását kell szolgálniuk

A Priština-i Egyetem létrejötte kivételesen nagy eredmény a tartomány életében, mert a forradalom előtt itt alig tíz egyetemi végzettséggel rendelkező albán nemzetiségű polgár volt. S ahogy a Priština-i Egyetem megalakítása a következetes marxista és leninista, vagyis a demokratikus és humanista nemzetiségi pártpolitika eredménye, úgy működése is ennek a politikának, vagyis a tartomány és az egész ország teljes nemzeti egyenjogúsági politikájának teljesítését kell, hogy szolgálja.

Éppen ezért ebből az alkalmából néhány szót szeretnék szólni a közösségünkben uralkodó nemzetek közötti viszonyokról, ezek lényegéről és jelentőségéről szocialista öngazgatású társadalmunk jelenlegi fejlődési szakaszában.

Eltársók és elvtársak!

A történelmi tapasztalatok azt mutatják, hogy minden politikai és osztálymozgalom haladó volta abban nyilvánul meg, hogy milyen sikerrel mérte föl és oldotta meg a társadalmi fejlődés bonyolult kérdéseit. A marxista hozzáállás számára a lényegi kérdés az embernek és munkájának felszabadításáért, az emberi személyiség teljes emancipációjáért folyó harc. Ezt a harcot — úgy is, mint mozgalom, úgy is mint rendszer, a szocializmus indította el, s megállíthatatlanul folyik tovább. E folyamatok konkrét eredményei természetesen az anyagi feltételektől és egyéb objektív körülményektől, valamint a szubjektív erők képességétől és szerveztségétől függenek. Az öngazgatás mint új, fejlettebb szocialista társadalmi viszony, megszilárdítja a munkásosztály érdekei egységének tudatát, s mindenekelőtt a közvetlen termelőt szabadítja föl, aki ezáltal urává válik munkája feltételeinek és gyümölcseinek, ez pedig lényeges feltétele a nemzeti emancipációnak is.

A Kommunista Szövetség mindig világos irányvonalat dolgozott ki a nemzeti kérdés megoldása érdekében

Napjainkban a világ minden részén újból és újból bizonyítást nyer, hogy milyen roppant jelentősége van minden nemzet saját nemzeti felszabadulásáért és egyenjogúságáért folyó harcának, és mennyire összefügg ez a harc a forradalmi mozgalmakkal és a szocializmus felé vezető út keresésével. A mi szocialista forradalmunk hatalmas mozgósító erőt és alkotó erőt juttatott kifejezésre, s éppen azért aratott történelmi győzelmet, mert a nemzeti felszabadító harcnak kifejezetten osztályjellegét adott. A JKP ugyancsak világos irányvonalat dolgozott ki a nemzeti kérdés megoldásának érdekében, forradalmunk állandó sajátosságává téve meg. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy a jugoszláv kommunisták — a társadalom összes haladó erőit összefogva — a nemzeti kérdés rendezése tekintetében is nagy művet alkottak. Itt, a nemzeti összeütközések hevesességéről, az imperialista intrikákról, valamint a kegyetlen szociális és nemzeti elnyomásról híres Balkánon sikerült egy olyan szocialista közösséget teremteniük, amelyben Jugoszlávia összes nemzete és nemzetisége teljes szabadságban és teljes egyenjogúságban él.

Jugoszlávia több nemzetből és nemzetiségből álló közösség. Egész sor történelmi körülménynek, valamint az állandó veszélyek miatti összefogás évszázados vágyának eredményeként jött létre. Önmagában azonban ez még nem biztosítja egy ilyen több nemzetiségű közösség szilárdságát is. Az új Jugoszlávia fejlődése meggyőzően bizonyítja, hogy szilárdsága és összetartása annál inkább erősödött, minél több újabb lépés történt a munkásosztály érdekeinek valóra váltása, a nemzetek és nemzetiségek egyenjogúságának elmélyítése irányában. Itt nemcsak arra gondolok, hogy közösségünk állami vonatkozásban szilárd, hanem arra is, hogy társadalmi és anyagi szempontból egészében és részeiben is egyaránt állandóan fejlődik.

A szocialista öngazgatás mint új társadalmi viszony különösen kedvező feltételeket nyújt a nemzeti kérdés következetes rendezése szempontjából. Tapasztalataink és ismereteink mind nagyobb mértékben igazolják ezt. Mert valahányszor újabb lépést tettünk előre az öngazgatás fejlesztésében, a munka és az ember szocialista felszabadításának konkrét formáiban, újabb, még nagyobb lehetőségek nyíltak a nemzeti egyenjogúság kiteljesedése és elmélyülése előtt is.

E viszonyok új minősége abban nyilvánul meg, hogy demokratikus összekapcsolódás révén biztosítja minden nemzet és nemzetiség egyenjogúságának érvényesülését, egyidejűleg kidomborítva mindannyiunknak az egyenjogúsággal, továbbá egész közösségünknek és minden egyes részének további sikeres fejlődésével kapcsolatos felelősségét.

Hatalmas jelentősége van a nemzetek közötti viszonyok állandó fejlesztésének

A nemzetek közötti viszonyok helyes fejlesztése szempontjából elengedhetetlenül fontos a gazdasági egyenjogúság feltételeinek megteremtése. Más szóval abban, hogy a nemzetek közötti viszonyok állandóan tökéletesedjenek, roppant jelentősége van minden egyes területünk gyorsabb és harmonikusabb gazdasági fejlődésének. A gazdasági egyenlőtlenségnek a kevésbé fejlett vidékek gyorsabb fejlesztésével való kiküszöbölése azonban nemcsak hogy a nemzeti egyenjogúságot és a szocialista szolidaritást tükrözi, hanem valamennyiünk létfontosságú, messzemenő gazdasági érdeke is. Egyben ez a legjobb mód arra, hogy a lehető legnagyobb mértékben hasznosítsuk összes rendelkezésre álló erőnket és eszközünket, töretlenül növeljük a termelést és a termelékenységet, s biztosítsuk a szilárd és folyamatos társadalmi és gazdasági előrehaladást. Egész eddigi fejlődésünk során erre törekedtünk, s nagy eredményeink bizonyítják a legjobban, hogy helyesen jártunk el.

Tekintetbe véve azonban, hogy az ország egyes részei nagyon fejletlenek voltak, felhalmozókéességük pedig korlátolt, továbbá figyelembe véve a bonyolult nemzetközi gazdasági viszonyokat és hatásokat is, a forradalom győzelme óta eltelt aránylag rövid időszak alatt lehetetlen volt mindent elvégeznünk, amit kellett volna, és amit szerettünk volna. E tekintetben tehát még mindannyiunk előtt nagy feladatok állnak, s a jövőben is ez lesz politikánk egyik legfőbb célja. Különösen minden egyes területünk gazdasági és egyéb adottságainak optimális hasznosítására gondolok, mert ez szavatolja nemcsak az egyes területek, hanem egyben az egész ország lehető leggyorsabb fejlődését is.

Az a körülmény, hogy a Jugoszláv Kommunista Szövetség programja, a JKSZ X. kongresszusának határozatai és a JSZSZK Alkotmányának alapján minden nemzet és nemzetiség szabadon és zavartalanul fejlesztheti anyagi és szellemi értékeit, erősíti az egymás közti megértést, a bizalmat, a szolidaritás és egymás kívánságainak méltányolását. Ilyenformán a mindennapi együttműködés és kommunikáció formái is az együttélés és a megállapodás ügyévé válnak, mindinkább elveszítve az adminisztratív szabályozás jellegét. Egyszóval az épülő szocialista öngazgatási viszonyok között a nemzeti jelleg, kultúra, hagyomány, a nyelv különbözősége stb. is közös kincsé válik, s mindaz, ami egykor megosztásra és összeütközésre szolgált ürügyül, egyesítő, összefogó erővé válik, meggyorsítja az általános fejlődést és elősegíti Jugoszlávia nemzetközi érvényesülését.

Kosovo hozzájárulása a háborúban és a háborút követő országépítésben hatalmas jelentőségű

Az ország egyik legösszetettebb területe, ahol politikánk helyességét és a nemzeti kérdéssel kapcsolatos elvszerűségét ellenőrizhetjük és bizonyíthatjuk, éppen Kosovo SZAT. Évszázadokon át itt ütköztek meg a leghevesebben az összes társadalmi — szociális, gazdasági, politikai, nemzeti és egyéb jellegű — ellentmondások. Mindenekelőtt egész Európában ez a terület az egyik legösszetettebb a lakosság nemzeti megoszlása szempontjából. Gazdasági fejletlensége szintén sokkal kifejezettebb volt mint bármely más vidéké, hiába volt meg minden természeti és egyéb adottsága. És semmivel sem voltak kisebbek a szociális, kulturális, oktatásügyi és egyéb problémák sem. Ráadásul földrajzi fekvése olyan, hogy állandóan különféle hatások és érdekek kereszttüzében állt, s különféle uralkodó klikkek aspirációinak és összeütközéseinek színhelyévé vált. Világos, hogy a háború előtti Jugoszlávia burzsoáziájának, mint a kizsákmányoló és hegemonista politika képviselőjének, nem állt érdekében e problémák és ellentmondások megoldása. Ugyanígy a kosovói reakciós albán körök sem voltak képesek rá, hogy haladó módon rendezzék a terület sajátos nemzetek közötti problémáit. Ilyen megoldást kizárólag a leghaladóbb osztály — a munkásosztály — és forradalmi élgárdája adhatott.

A döntő történelmi pillanatban egyedül a Jugoszláv Kommunista Párt lépett fel a nemzeti és osztályfelszabadulás programjával, s programját egyaránt elfogadták az itt élő albánok, szerbek, crnagoraiak és törökök is. E program a második világháború legkegyetlenebb viszonyai között állta ki a próbát, amikor a megszállók és a hazaárulók itt is minden eszközzel lángra igyekeztek lobbantani a nemzeti szenvedélyeket és ki-robbantani a testvérgyilkos háborút. Minthogy a népfelszabadító háborúban látták felszabadulásukat és jövőjüket, Kosovo nemzeti és nemzetiségei is kezdetől fogva csatlakoztak hozzá és minden tőlük telhetőt megtettek sikeréért.

A továbbiak során Kosovo Szocialista Autonóm Tartomány, a Szerb Szocialista Köztársaság és egész hazánk erőfeszítései arra irányultak, hogy eltüntessék a sötét múlt örökségét, és megszüntessék a mély ellentmondásokat. Ennek köszönhetően sok nehézséget sikerült áthidalni és számottevő eredmények születtek a tartomány társadalmi fejlődésének minden területén. Az egy főre jutó társadalmi termelés például csaknem megháromszorozódott. Az anyagi fejlődés pedig figyelemre méltó eredményeket hozott kulturális, közoktatási, egészségügyi és más téren is. Mindez ékesen bizonyítja a Jugoszláv Kommunista Szövetség programjának helyességét, kiváltképpen a nemzetek közötti viszonyok tekintetében. A fenti programból eredő célok és intézkedések valóra váltása során rendkívüli objektív nehézségekkel találtuk magunkat szemben, amelyek bizonyos mértékben még ma is fennállnak, és nem lehet olyan könnyen

gyorsan kiküszöbölni őket. Azt is el kell mondanom azonban, hogy a szubjektív erők sem voltak mindig következetesek, és eléggé határozottak a helyes megoldások felkutatásában. Ezért is következtek be bizonyos megtorpanások az általános társadalmi átalakulásban.

A tartomány gyorsabb fejlődésének új lehetőségei vannak

Mindaz azonban, ami az ország szocialista öngazgatásának fejlődésében történt — különösen az utóbbi években —, s amit a JSZSZK Alkotmánya, valamint a köztársaságok és az autonóm tartományok alkotmánya tükröz a leghívebben, itt is meghozta a gyümölcsét. S ami a legfontosabb: további távlatokat nyit meg és rámutat a még gyorsabb és sokoldalúbb előrelépés útjára és lehetőségeire is. Bebizonyosodott, hogy egy testvéri és egyenjogú szocialista közösségben nem maradhatnak el az eredmények, ha mindenki maga dönt benne a sorsáról és vállalja a felelősséget az egész közösség jövőjéért.

Elvtársak és elvtársnők!

Vitathatatlan, hogy a nemzeti kérdés rendezésével kapcsolatos tapasztalataink iránt is világszerte nő az érdeklődés. Ez érthető is, hisz a bonyolult és mélyreható társadalmi és gazdasági ellentmondások korában igen időszerű a nemzeti viszonyok problémája. Elsősorban szélesebb nemzetközi viszonylatban — a teljes nemzeti, gazdasági és politikai függetlenségért küzdő népek harcának részeként. Hasonlóképpen rendkívül időszerű azonban a többnemzetiségű államokban, valamint a nemzeti kisebbségeket is magukba foglaló országok életében is, tekintet nélkül fejlettségük fokára és társadalmi berendezésükre.

A modern kapitalizmus nem képes következetesen rendezni a nemzeti kérdést, mert megakadályozza ebben az uralkodó társadalmi viszonyok kizsákmányoló osztályjellege. Ezt bizonyítja a csaknem valamennyi többnemzetiségű kapitalista országban uralkodó állapot, és az egyes szomszéd országokban élő délszláv nemzeti kisebbségek helyzete is.

Annál fontosabb tehát, hogy a mai világban — amikor mindinkább erősödik a szocializmusnak mint ideológiának és gyakorlatnak befolyása — a szocialista mozgalom, mindenekelőtt pedig a szocialista országok saját példájukkal könnyítsék meg a legmegfelelőbb és leghaladóbb megoldás felkutatását azoknak az országoknak a munkásosztálya és haladó erői számára, ahol ez a kérdés fölvetődik. Tény és való azonban, hogy még az összes szocialista ország sem használt ki minden lehetőséget, amit ez a rendszer nyújt. Mi több, dilemmák és nyílt kérdések is vannak. Ez különösen a nemzeti kisebbségek iránti viszonyban nyilvánul meg, s mi is érezzük ezt némely szomszéd országgal való kapcsolatainkban — pontosabban: a velünk azonos nemzetiségű lakosaik iránti viszonyukban.

*A teljes egyenjogúsággal kapcsolatos álláspontunkat
tetteikkel bizonyítjuk*

Ami bennünket illet, mi tetteikkel bizonyítjuk a teljes egyenjogúsággal kapcsolatos álláspontunkat. Nemcsak a hazánkban élő összes nemzetiség előrehaladását biztosítjuk ezáltal, hanem azt is, hogy a szomszéd országokkal való barátság és kölcsönösen gyümölcsöző együttműködés hídként szerepet töltsenek be. Itt is tanúi vagyunk annak, hogy az egyenjogú jugoszláviai nemzetek és nemzetiségek öngazgatási szocialista közösségében az albán nemzetiségnek is mennyire megvan minden feltétele és lehetősége arra, hogy állandóan hozzájáruljon a szocialista Albániával való kapcsolataink javításához. Hozzájárulása bizonyára még nagyobb is lehetne, ha a politikai körülmények — amelyek azonban nem tőlünk függenek — kedvezőbbek lennének. Hiszem, hogy ezek a lehetőségek bővülni fognak.

Ahogy a társadalmi fejlődésnek egyetlen területére sem tekintünk statikusan, ahogyan semmit sem tartunk befejezettnek, mondván, hogy most már minden lehetőséget kihasználtunk, ugyanúgy a nemzetek közötti viszonyok tekintetében is a szubjektív erőknél azt a kötelességet látjuk, hogy tovább ápolják és gyarapítsák őket. De arra, azt hiszem, büszkék lehetünk, amit eddig elértünk. Egyébként Jugoszlávia nem örvendene olyan nagy tekintélynek a világban, különösen a nemzeti és gazdasági szempontból most fölszabaduló országokban, ha önmaga is nem teremtené olyan egyenjogúsági viszonyokat, amilyenekért nemzetközi téren is síkraszáll.

Elytársnők és elvtársak!

Ez az egyetem máris fontos szerepet tölt be Kosovo kulturális és általános társadalmi átalakulásában. Már mintegy háromezer itt diplomált szakember találta meg a helyét a gazdaságban és a többi társadalmi tevékenységben. Az igények azonban még gyorsabban növekednek. Bárminnyire bonyolultak is azonban az itteni fejlődés problémái, ugyanannyira számottevőek a tartomány lehetőségei is. Az pedig, hogy ezt a potenciált hogyan és milyen ütemben tudják hasznosítani, nagyrészt azoktól a káderektől, azoknak a szakembereknek a hadseregétől függ, akik ebből az intézményből kerülnek majd ki. Kosovo egyik legértékesebb társadalmi beruházásának eredményeképpen. Éppen ezért megkülönböztetett figyelmet kell szentelni az egyetem és a gazdaság, a tudomány és a társult munka együttműködésének, valamint az ehhez szükséges minél jobb és korszerűbb formák felkutatásának.

Amit itt oly rövid idő alatt elérték, minden elismerést megérdemel. Ne felejtsek el azonban, hogy ez az egyetem még csak a küszöbén áll történelmi küldetésének. Nem kételkedem abban, hogy becsülettel eleget is tesz neki.

Még egyszer — köszönöm.